

Millainen oli kotipaikkasi 1700-luvulla

Oliko talosi paikalla torppa? Kulkiko lähellä kohisevan moottoritien kohdalla edes polku? Oliko naapuritaaajaman kohdalla mylly? Oliko huvilasi tiettömien taipaleitten takana? Oliko tilasi nimi jo kaksisataa vuotta sitten sama kuin nyt? Miten päästiin Helsingistä Turkuun, Turusta Tampereelle? Vastauksen saatat löytää Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran julkaisemasta ”Kuninkaan kartastosta”.

KUNINKAAN KARTASTO vie todelliselle löytöretkelle 1700-luvun Suomeen. Se näyttää, missä olivat kaupungit ja kylät, missä talot ja torpat ja myllyt, missä kapulasillat, purjehdusväylät ja talvitiet, ratsu- ja kinttupolut. Se näyttää, että Munkkiniemessä oli tiilitehdas ja että Jyväskylä kirjoitettiin Iyweskylla. Kartaston verrattoman kauniit, käsitöyönä akvarelliteknikalla toteutetut karttalehdet kuninkaalliseen kartastoon piirsi Ruotsin armeijan eteläinen prikaati maastotiedustelutarkoituksiin vuosina 1776—1805. Vuosikymmeniä kestäneen vaivalloisen kartoitustyön tuloksena syntyi Suomen koko ydinalueen paikoin nykyistä peruskarttaakin tarkempi kuvaus — kartaston mittakaava on noin 1:40000. Näihin päiviin asti se on ollut unohtuksissa Ruotsin valtion sotaarkistossa.

KUNINKAAN KARTASTO sisältää 329 nelivärkarttaa lähes alkuperäisessä koossa. Kirjan esipuhe on suomeksi ja ruotsiksi. Se sisältää kiinnostavaa tietoa kartoituksen periaatteista ja tekniikasta yleensä ja tämän nimenomaisen kartastotyön moninaisista vaiheista. Karttamerkkit on huolella selvitetty ja lähes 14 000 nimen hakemisto on verrattomana apuna karttoja tutkittaessa. Lisäksi

kartaston koko nimistö on hakemistossa paikannettu nykyisen kuntajaon mukaan.

Kartaston löytäjät ja toimittajat ovat alansa varsinaisia asiantuntijoita. Timo Alanen on Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen tutkija Valtionarkistossa.

Saulo Kepsu on väitellyt 1981 nimistön tutkimuksesta.

KUNINKAAN KARTASTO on pika-tie kahdensadan vuoden takaiseen Suomeen.

Antiken och tekniken

Diplomi-insinööri Bjarne Huldén on antiikin tekniikan johtavia asiantuntijoita Pohjoismaissa. Ekono Oy:ssä työskentelynsä ohessa hän on perehtynyt useiden vuosikymmenien ajan kreikkalais-roomalaisen tekniikan saavutuksiin. Hänen kirjoituksiaan antiikin tekniikasta on julkaistu mm. lehtemme sivuilla. Nyt häneltä on ilmestynyt kirja samasta aiheesta.

Tiede, taide ja insinööritaito kukoistivat antiikin Kreikassa. Bjarne Huldén kertoo kirjassaan monipuolisesti ja helpottajuisesti minolaisen ja klassisen ajan laivanrakennustekniikasta, arkaaisesta metallurgiasta ja hellenistisen ajan hienomekaniikasta.

Hän kuvaa yritystä helpottaa elintärkeää vesihuoltoa teknisesti käänteentekevien keksintöjen kuten Arkimedeksen ruuvipumpun ja Ktesibioksen vipuvarsitekniikalla toimivan vesipumpun avulla. Antiikin suuriin keksijöihin kuuluu myös Heron, joka rakensi tuulimyllyn käyttämät urut ja viikkivesiautomaatin.

Astronomian ja ajanlaskun merkitystä antiikin aikana valottaa kuvaus astronomisesta hammasrataskalenterista.

Kustantaja: Svenska Tekniska Vetenskapsakademiens i Finland s. 146, 20 kuvaa.

Tilaukset.: TIEDEKIRJA
Kirkkokatu 14
00170 Helsinki
p. 90-635 177